

Rozwiązywanie problemów pojawiających się podczas pracy w grupach

1. Przeczytaj każdy z przedstawionych poniżej opisów sytuacji.
2. Przedyskutujcie w grupie różne sposoby rozwiązania każdego problemu. Jeżeli pojawią się trudności, przejrzyj jeszcze raz materiały, dotyczące udzielania pomocy uczniom pracującym w grupach.
3. Wspólnie wybierzcie najlepsze rozwiązanie i zapiszcie je.
4. Odpowiedz na pytania zamieszczone pod tabelą. Wspólnie przedyskutujcie odpowiedzi.

Pytania:

1. Wybierz 2 spośród 5 przedstawionych sytuacji, których rozwiązanie sprawiło ci największe kłopotów. Dlaczego?

2. Czy myślisz, że umiałbyś właściwie dać sobie z nimi radę? Dlaczego tak? Dlaczego nie? Jeżeli nie, to co mógłbyś zrobić, żeby nauczyć się je rozwiązywać?

3. Przedyskutujcie w grupie sposoby udzielenia pomocy komuś, kto próbuje rozwiązać problem niewłaściwego zachowania się uczniów pracujących w grupie.

Sytuacja	Rozwiązanie
Sytuacja 1 Uczniowie pracują w grupie kolejny raz i jesteś już teraz pewny, że Robert jest osobą dominującą. Mówi prawie przez cały czas, a kiedy ktoś inny się odzywa, nie zwraca na niego uwagi.	
Sytuacja 2 Dorota prawie się nie odzywała podczas pierwszej dyskusji w grupie. Podczas następnego ćwiczenia niespodziewanie stała się bardzo krytyczna wobec innych osób w grupie. Cały czas robiła niegrzeczne uwagi, szczególnie w stosunku do jednego z uczniów.	
Sytuacja 3 Jacek jest trochę starszy od innych uczniów w grupie, ponieważ powtarza rok. Cały czas mówi innym, co mają robić. Nikt mu się nie sprzeciwia, ale jest jasne, że koledzy nie czują się komfortowo w tej sytuacji.	
Sytuacja 4 Helena często przerywa innym uczniom. Pomysły innych osób określa jako „głupie” lub „bezsensowne”. Reszta grupy zaczyna się denerwować.	
Sytuacja 5 Paweł nie jest zainteresowany lekcją. Odgrywa rolę „znudzonego” i bardzo rzadko włącza się w pracę grupy. Czasem próbuje rozmawiać na tematy niezwiązane z ćwiczeniem. Jeżeli mu się to nie udaje, zaczyna przeszkadzać innym w pracy.	

Umiejętności komunikacyjne

Ponieważ będziesz pracował z pozostałymi uczniami, powinieneś upewnić się, że potrafisz słuchać innych osób i właściwie przekazywać to, co masz do powiedzenia. Prawdopodobnie jesteś osobą, która ma dobry kontakt z rówieśnikami, ponieważ to właśnie ciebie wybrano na lidera, ale powinieneś w dalszym stopniu doskonalić takie umiejętności jak: aktywne słuchanie innych, właściwe reagowanie na to, co mówią oraz okazywanie zrozumienia (okazywanie, że rozumiesz uczucia innych osób i ich punkt widzenia).

Słuchanie innych

Aby okazać drugiej osobie, że słucha się tego, co mówi, należy:

- patrzeć na osobę mówiącą (nie unikać kontaktu wzrokowego);
- nie przerywać mówiącemu;
- nie wtrącać uwag, dotyczących własnych doświadczeń;
- koncentrować się na osobie mówiącej, a nie na tym, co dzieje się dookoła (na innych osobach lub wydarzeniach);
- nie bać się ciszy.

Po przeanalizowaniu powyższych punktów zrób ćwiczenie „umiejętność komunikowania się”.

Umiejętność komunikowania się

Ustosunkuj się do poniższych stwierdzeń. Odpowiedz według klucza:

1 = nigdy; 2 = czasem; 3 = często; 4 = zawsze

1. Słucham z uwagą, gdy inni mówią.
2. Właściwie moduluję głos (nie mówię za głośno, za cicho itp).
3. Nie dominuję podczas rozmowy (daję innym szansę wypowiedzenia się).
4. Mówię nie dłużej i nie krócej niż inni.
5. Patrzę na twarze mówiących.
6. Nie wygłaszam uwag krytycznych na temat osoby mówiącej.
7. Słuchając reaguję na to, co ktoś mówi.
8. Okazuję to, co czuję, a nie tylko to, co myślę.
9. Zwracam się twarzą do mówiącego, unikam krzyżowania ramion i odwracania się od osoby mówiącej.
10. Zachęcam innych, aby włączyli się do dyskusji.
11. Odpowiadam mówiącemu, okazując zainteresowanie.
12. Nie przerywam innym, aby przedstawić swój punkt widzenia.
13. Okazuję zainteresowanie mówiącemu przez cały czas jego wypowiedzi.
14. Zadaję pytania, aby okazać mówiącemu, że interesuje mnie to, co on mówi.
15. Wypowiadam się krytycznie na temat tego, co zostało powiedziane lub sposobu, w jaki zostało powiedziane, a nie na temat osoby mówiącej.
Wynik:

Dodaj punkty i sprawdź, jakim jesteś słuchaczem.

15-27 punktów = nie najlepszym

28-39 punktów = przeciętnym

40-47 punktów = dobrym

48-60 punktów = znakomitym

Omówcie w grupie swoje mocne i słabe strony w zakresie komunikowania się z innymi.

Zrób listę swoich mocnych stron, jako osoby umiejacej dobrze komunikować się z innymi.

Co każdy z was mógłby zrobić, żeby pomóc sobie wzajemnie w poprawieniu swoich umiejętności jako słuchaczy?

Zrób listę umiejętności, nad którymi musisz jeszcze popracować, żeby dobrze komunikować się z innymi.

Reagowanie na wypowiedź

Reagowanie na to, co mówi ktoś inny oznacza skomentowanie jego wypowiedzi, zachowania lub sposobu przekazu. Postępując w ten sposób okazujesz drugiej osobie, że jej słuchasz i że interesuje cię to, co mówi.

Co należy robić, by podtrzymać rozmowę?

- Zadawaj pytania świadczące o tym, że chciałbyś usłyszeć opinię swojego rozmówcy (np. „co ty o tym myślisz?”).
- Swoim zachowaniem okaż wrażliwość i zrozumienie.
- Zachęcaj do kontynuowania wypowiedzi zadając pytania (np. zapytaj „i co dalej?”).
- Zachęcaj do kontynuowania wypowiedzi używając różnych gestów i mimiki (np. kiwaj głową).
- Proś o wyjaśnienie, jeżeli jest to konieczne dla zrozumienia sytuacji.
- Podsumuj to, o czym mówiła druga osoba (ewentualnie, skomentuj jej odczucia).

Czego robić nie należy?

- Osądzać mówiącego.
- Komentować zjawisk i rzeczy, których nie można zmienić (np.: należących do przeszłości).
- Przerywać mówiącemu, aby skomentować jego wypowiedź.

Gdzie szukać wsparcia?

Może się zdarzyć, że będziesz rozmawiał z uczniem, potrzebującym informacji i porady, któremu nie potrafisz pomóc. Dlatego ważne jest abyś wiedział, do kogo go odesłać. Liderzy powinni ustalić z nauczycielem dokąd kierować ucznia w takiej sytuacji.

Lista osób i placówek, do których można skierować uczniów, jeżeli tego potrzebują:

- telefon zaufania,
- lekarze,
- pielęgniarki,
- nauczyciel,
- pracownik socjalny,
- organizacje pozarządowe zajmujące się problemem narkomanii,
- placówki służby zdrowia (szpitale, kliniki dermatologiczne),
- duchowni,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Testy oceniające wiedzę uczniów (z poprawnymi odpowiedziami)

Test typu „prawda – nieprawda”

Tematy zaznaczone gwiazdką (*) powinny się znaleźć w krótkich testach ewaluacyjnych.

Rozdział 1

P = prawda
N = nieprawda

1. Można „zdać” test na HIV, czyli uzyskać wynik negatywny, jednocześnie będąc zakażonym.	P
2. Mężczyźni mogą zakażać innych HIV poprzez spermę.	P
3. Możesz się zakażać HIV siadając na tej samej desce klozetowej, na której wcześniej siedziała osoba chora na AIDS.	N
4. Możesz się zakażać HIV pijąc z tej samej szklanki lub kranu, z którego wcześniej piła osoba chora na AIDS.	N
5. Wirus HIV znajduje się w spermie, wydzielinie pochwy oraz krwi.	P
6. Można zakażać się HIV używając tych samych igieł do wstrzykiwania narkotyków.	P
7. Osoby seropozytywne są zazwyczaj bardzo szczupłe i chorowite.	(*)N
8. Jeżeli zostaniesz zakażony, to na całe życie.	(*)P
9. Można się zakażać HIV pływając w tej samej wodzie co osoby chore na AIDS.	N
10. Komary przenoszą HIV.	(*)N
11. Osoba chora na AIDS może rozsiewać wirusa, kaszląc i plując.	N
12. Nie można tak wysterylizować igły, aby używając jej nie zakażać się HIV.	N
13. Kobiety mogą zakażać innych wirusem poprzez wydzielinę pochwy.	P
14. Nie ma sposobu na to, żeby dowiedzieć się, czy jest się zakażonym.	N
15. Możesz zakażać się HIV odbywając stosunek seksualny z osobą, która dożylnie przyjmuje narkotyki, używając niesterylnych igieł.	P
16. Obejmowanie osoby chorej na AIDS jest niebezpieczne.	N
17. Osoby zakażone HIV niekoniecznie wyglądają na chore.	P
18. AIDS można wyleczyć, jeżeli stosuje się ściśle do zaleceń lekarza i przepisanej przez niego kuracji.	N
19. Nie można zakażać się HIV używając wspólnych igieł do wykonywania tatuażu, przekłuwania uszu i innych części ciała.	N
20. Osoby chore na AIDS umierają z powodu ciężkich chorób.	P
21. Kobiety nie zakażają się łatwo HIV.	N
22. Matka może przekazać wirusa swojemu nienarodzonemu jeszcze dziecku lub niemowlakowi.	(*)P

Rozdział 1

P = prawda
N = nieprawda

23. Można zakazić się HIV nosząc ubrania, które nosiła osoba chora na AIDS.	(*) N
24. Można zakazić się HIV oddając krew.	(*) N
25. Odbywanie stosunku seksualnego podczas menstruacji zwiększa ryzyko zakażenia HIV.	P
26. Możesz zakazić się HIV, przecinając skórę nożem lub brzytwą używaną przez osobę seropozytywną.	P
27. Czas jaki upływa od momentu zakażenia HIV do zachorowania na AIDS może trwać 10 lub więcej lat.	(*) P
28. Osoba chora na AIDS może umrzeć w okresie od 6 miesięcy do 2 lat, jeśli nie podjęła leczenia.	(*) P
29. Osoba seropozytywna może zakażać inne osoby dopiero wtedy, gdy zachoruje na AIDS.	N
30. Powodem, dla którego tak niewielu nastolatków choruje na AIDS jest długi okres, jaki upływa od momentu zakażenia do zachorowania.	P
31. Podczas testu na HIV poszukuje się wirusa HIV.	N
32. Istnieje szczepionka przeciwko wirusowi HIV.	(*) N
33. Choroby przenoszone drogą płciową zwiększają ryzyko zakażenia HIV.	P
34. AIDS jest konsekwencją zakażenia HIV.	P
35. Odnotowano przypadki zakażenia HIV przez pocałunek.	N
36. Pozytywny wynik testu oznacza, że dana osoba jest chora na AIDS.	(*) N
37. Nie istnieje ryzyko zakażenia przez wspólne z osobą seropozytywną wykonywanie codziennych czynności domowych.	P
38. Istnieją dowody na to, że niektóre owady mogą przenosić HIV.	N
39. Nastolatki zakażone HIV w wieku 14 lat mogą nie wykazywać żadnych objawów, aż do ukończenia dwudziestu kilku lat.	P
40. Można zakazić się HIV przez obejmowanie, całowanie lub uścisk dłoni.	N
41. HIV może zakażać osoba nie wykazująca żadnych symptomów AIDS.	P
42. Im większa liczba partnerów seksualnych, tym większe ryzyko zakażenia.	P
43. Każda osoba seropozytywna, bez względu na to czy wykazuje symptomy AIDS, czy nie, może zakażać innych.	P
44. Można latami żyć z HIV i nie zachorować na AIDS.	P
45. Po wyglądzie można określić, czy ktoś jest zakażony.	(*) N
46. Ujemny wynik testu na HIV oznacza, że we krwi nie znaleziono przeciwciał dla tego wirusa.	P
47. Możesz zakazić się HIV korzystając z toalety.	N
48. Ludzie pozostający w związku małżeńskim nigdy nie zakażą się HIV.	(*) N
49. Stosunki seksualne tylko z osobami, które wyglądają zdrowo nie powodują zakażenia HIV.	(*) N

Rozdział 2**P = prawda**
N = nieprawda

1. Późniejsza inicjacja seksualna oraz nie przyjmowanie narkotyków zwłaszcza dożylnie, to dobry sposób uniknięcia zakażenia, kiedy jest się nastolatkiem.	(*) P
2. Jednym ze sposobów uniknięcia zakażenia HIV jest abstynencja seksualna.	P
3. Nie ma sposobu, aby uchronić się przed zakażeniem HIV.	(*) N
4. Abstynencja seksualna to najlepszy sposób uniknięcia zakażenia HIV.	(*) N
5. Przytulanie się i całowanie to alternatywne wobec stosunku seksualnego sposoby okazywania uczuć.	P
6. Asertywne osoby osiągają to, czego chcą poprzez dominację.	N
7. Osoby agresywne osiągają to, czego chcą, nie licząc się z uczuciami innych osób.	P
8. Osoba bierna często postępuje tak, jak tego chcą inne osoby.	P
9. Jeżeli ktoś namawia cię do zrobienia tego, na co nie masz ochoty, powinieneś odmówić, targować się lub odroczyć decyzję.	P
10. Jeżeli jesteś związany tylko z jedną osobą, nie zakazisz się HIV.	(*) N

Rozdział 3**P = prawda**
N = nieprawda

1. Nie można zakazić się HIV, jeżeli tylko raz lub dwa razy odbyło się stosunek seksualny bez prezerwatywy.	(*) N
2. Prezerwatywy całkowicie chronią przed zakażeniem HIV.	N
3. Wazelina jest bardzo dobrym środkiem nawilżającym do stosowania razem z prezerwatywą.	N
4. Prezerwatywy używane prawidłowo i podczas każdego stosunku seksualnego, stanowią dobrą ochronę przed HIV i chorobami przenoszonymi drogą płciową (STD), a także zapobiegają zajściu w ciążę.	P
5. Prezerwatywy nawilżane pękają częściej niż nienawilżane.	N
6. Jeżeli prezerwatywa zsunie się w pochwie, kobieta na pewno ulegnie zakażeniu.	N
7. Można bezpiecznie używać wielokrotnie tej samej prezerwatywy.	(*) N
8. Prezerwatywy należy przechowywać w ciepłym i wilgotnym miejscu.	N

Rozdział 4**P = prawda**
N = nieprawda

1. Można zakazić się HIV, jedząc posiłek przyrządzony przez osobę zakażoną.	N
2. Osoba chora na AIDS, która się poci, wymiotuje lub ma biegunkę powinna przyjmować dużą ilość płynów. (*) P	(*) P
3. Osoby chore na AIDS powinny cały czas przebywać w szpitalu, a nie pozostawać w domu.	(*) N
4. Powinno się zachęcać osoby chore na AIDS, aby nie rezygnowały z normalnego życia.	P
5. Nie odnotowano przypadków zakażenia u ludzi mieszkających z osobami zakażonymi HIV lub chorymi na AIDS.	P
6. Osoba zakażona HIV, której nie pozwala się uczestniczyć w zajęciach szkolnych to ofiara dyskryminacji.	(*) P

Test pytań otwartych

Dopuszczalne odpowiedzi podano kursywą

Rozdział 1

1. Wymień trzy wydzielinę, z którymi kontakt grozi zakażeniem HIV.

– sperma; wydzielina pochwy; krew.

2. Wymień dwie sytuacje, w których kontakt z krwią innej osoby może doprowadzić do zakażenia HIV.

– korzystanie ze wspólnych strzykawek i igieł, wstrzykiwanie narkotyku zabrudzonego krwią; wspólne korzystanie z noży, brzytw, narzędzi do tatuażu i przekłuwania różnych części ciała oraz szczoteczki do zębów; transfuzja krwi.

3. Podaj trzy sposoby przenoszenia wirusa HIV.

– stosunek seksualny; kontakt z zakażoną krwią na przykład poprzez: używanie wspólnych strzykawek, igieł i innych narzędzi tnących (np. noży); zakażenie dziecka przez matkę w czasie ciąży, porodu lub karmienia piersią.

4. Podaj dwa powody, dla których AIDS jest groźną chorobą.

– nie ma lektwa na AIDS; AIDS jest chorobą śmiertelną; AIDS wiąże się z dyskryminacją i nietolerancją; nie ma szczepionki na AIDS; AIDS grozi młodym ludziom.

5. Wymień pięć sytuacji, które nie niosą ze sobą ryzyka zakażenia HIV.

– ukąszenie przez owada; obejmowanie i dotykanie; korzystanie ze wspólnego ręcznika; plucie, kastanie i smarkanie; pocałunki; korzystanie z tego samego autobusu, mieszkanie w tym samym domu, pokoju; kontakt ze zwierzętami; noszenie ubrań innej osoby; wspólne palenie papierosów; pływanie w basenie; korzystanie z tego samego aparatu telefonicznego; uścisk dłoni; jedzenie, korzystanie z tych samych naczyń; korzystanie z toalety; oddawanie krwi; korzystanie z tych samych źródeł wody.

6. Wymień cztery metody ochrony przed HIV i innymi infekcjami.

– abstynencja seksualna; późniejsza inicjacja seksualna; właściwe używanie prezerwatyw; nie używanie niesterylnych strzykawek i igieł; wykonywanie zastrzyków tylko w szpitalach lub przychodniach lekarskich; utrzymywanie kontaktów seksualnych tylko z jednym partnerem, który nie jest zakażony i nie utrzymuje kontaktów seksualnych z innymi osobami.

7. Opisz, co dzieje się od momentu zakażenia HIV do śmierci spowodowanej AIDS (u osób, które nie są leczone przeciwwirusowo).

– zakażenie HIV; od 3 do 12 tygodni: wytwarzanie się przeciwciał; do 10 lub więcej lat: pojawianie się objawów AIDS; od 6 miesięcy do 2 lub więcej lat: śmierć.

8. Co oznacza termin „okienko serologiczne”? Dlaczego świadomość jego istnienia jest tak ważna?

– „Okienko serologiczne” to okres, w którym przeciwciała nie wykształciły się jeszcze we krwi osoby zakażonej w ilości wystarczającej do wykrycia testami. Trwa od 2 do 12 tygodni. Należy o tym pamiętać, ponieważ test na HIV wykonuje się w poszukiwaniu przeciwciał, a nie samego wirusa. Wynik testu przeprowadzonego podczas „okienka serologicznego” może być ujemny, a badana osoba może zakażać innych.

9. Jak wygląda i czuje się osoba od momentu zakażenia HIV do śmierci spowodowanej AIDS?

– można wyglądać zdrowo i czuć się dobrze przez wiele lat od momentu zakażenia; potem powiększają się węzły chłonne, pojawia się gorączka, pocenie w nocy, zmęczenie, kaszel; później mogą pojawić się ciężkie choroby – gruźlica, nowotwory, zapalenie płuc, choroby mózgu, grzybica. Każda z tych chorób może doprowadzić do śmierci.

10. Podaj trzy powody, dla których ktoś chciałby poddać się testowi na obecność wirusa HIV.

– żeby nie zakażać innych; żeby zacząć się leczyć, aby zapobiec ciężkiej chorobie, np. zapaleniu płuc; żeby nie przekazać wirusa swojemu dziecku; żeby nie oddać zakażonej krwi podczas transfuzji; żeby poinformować swojego partnera seksualnego.

11. Co mógłbyś poradzić osobie, która dożylnie przyjmuje narkotyki?

– nigdy nie korzystaj ze wspólnych igieł i strzykawek; sterylizuj używane igły i strzykawki; przestań przyjmować narkotyki dożylnie; wymieniaj używane igły i strzykawki na nowe; poszukaj pomocy u specjalistów.

12. Wymień trzy osoby lub miejsca, do których może się udać po pomoc osoba z problemem związanym z HIV/AIDS.

– rodzice; lekarz; nauczyciel; pracownik poradni; pracownik socjalny; klinika dermatologiczna; pielęgniarka; osoba duchowna; zakład opieki zdrowotnej; telefon zaufania.

Rozdział 2

13. Podaj cztery powody, dla których należy odmówić odbycia stosunku seksualnego lub odłożyć decyzję o rozpoczęciu współżycia seksualnego na później.

– niechciana ciąża; ryzyko zakażenia HIV lub inną chorobą przenoszoną drogą płciową; rodzice są temu przeciwni; niewłaściwa osoba; obawa przed przemocą; za dużo alkoholu; religia zabrania; jeszcze nie czas na to; seks dopiero po ślubie; trzeba czasu, żeby związek się rozwinął.

14. Co można zrobić, żeby uniknąć wczesnej inicjacji seksualnej?

– wychodzić „na miasto” w grupie przyjaciół; wcześniej wyznaczyć „granicę” kontaktu seksualnego i spożycia alkoholu; nie używać narkotyków; nie ulegać romantycznym obietnicom i argumentom; wyjść, jeżeli sytuacja przestaje ci odpowiadać; zaangażować się w zajęcia pozaszkolne (sport, kółka zainteresowań); od samego początku szczerze przedstawić swoje zdanie na temat abstynencji seksualnej; unikać miejsc odludnych, w których nikt nie przyjdzie ci z pomocą; nie wsiadać do samochodu z osobami, którym nie możesz ufać; nie przyjmować pieniędzy i upominków od nieznajomych; okazywać uczucia w inny sposób niż stosunek seksualny.

15. Podaj trzy sposoby okazywania uczuć, inne niż stosunek seksualny.

– trzymanie się za ręce, pocałunki, przytulanie, dotykanie, masaż, mówienie „lubię (kocham) cię”, wzajemna masturbacja, napisanie listu, wzajemne pieszczoty.

16. W jaki sposób metafora „wspinaczki wysokogórskiej” pomaga ci w podjęciu decyzji o granicach dotyczących seksu?

– im dalej tym trudniej przestać; trudno cofnąć się do bezpiecznego miejsca; decyzje dotyczące granic aktywności seksualnej powinny być podejmowane zanim znajdziesz się w sytuacji, która sprzyja nawiązaniu bliskiego kontaktu seksualnego.

17. Scharakteryzuj osobę bierną, asertywną i agresywną.

– osoba bierna: nie domaga się respektowania swoich praw; dostosowuje się do innych; zawsze przeprasza; milczy kiedy coś jej przeszkadza.

– osoba asertywna: szanuje siebie i innych; słucha i mówi; wyraża swoje pozytywne i negatywne uczucia; jest pewna siebie, ale nie „przytłaczająca”; broni swoich praw nie urażając innych osób; używa zdań zaczynających się od słów „w moim odczuciu”; potrafi stanowczo odmówić w sytuacji, w której ktoś nakłania ją do określonego zachowania (postawy), narzuca swoje zdanie.

– osoba agresywna: nie zastanawia się nad uczuciami innych osób; stawia siebie na pierwszym miejscu kosztem innych; dominuje; kłóci się; zaspokaja swoje potrzeby, wykorzystuje innych ludzi.

18. Jakie korzyści przynosi zachowanie asertywne?

– można powiedzieć „nie” bez poczucia winy; można prosić o pomoc, jeżeli jest potrzebna; nie trzeba angażować się w kłótnie; lepiej układają się stosunki z innymi ludźmi; inni szanują cię; masz o sobie lepsze zdanie; masz więcej przyjaciół; sam siebie szanujesz.

19. Trzy rzeczy, które można zrobić, żeby zapobiec agresji i przemocy na tle seksualnym.

– być asertywnym; unikać niebezpiecznych, odosobnionych miejsc; nie wchodzić do czyjegoś pokoju, gdy nikogo więcej nie ma w domu; wcześniej zaznaczyć „swoje granice” dotyczące seksu; nie przyjmować pieniędzy ani prezentów; nie zgadzać się na przejażdżki samochodowe z obcymi.

Rozdział 3

20. Podaj trzy powody, dla których osoba aktywna seksualnie może nie użyć prezerwatywy podczas stosunku seksualnego.

– brak pieniędzy na kupno lub brak miejsca, w którym można kupić lub dostać prezerwatywy; uprzednie picie alkoholu lub używanie narkotyków – niezdolność do podjęcia odpowiedzialnej decyzji; nie zaopatrzyła się wcześniej; postawa typu „nic złego nie może mi się stać”; wstydzi się kupić prezerwatywy.

21. Wymień trzy cechy prezerwatywy wysokiej jakości.

– nawilżana; zwężony koniec, w którym gromadzi się nasienie; łatwe do otwarcia opakowanie; instrukcja użycia; szczelne opakowanie; data ważności lub data produkcji, ma atest Ministerstwa Zdrowia; zrobiona z lateksu; ze środkiem plemnikobójczym.

22. Co należy zrobić, żeby uniknąć zsunęcia się prezerwatywy w pochwie?

– przytrzymać brzeg prezerwatywy podczas wyjmowania członka z pochwy; wyjąć członka z pochwy przed ustąpieniem erekcji.

23. Co można robić, żeby prezerwatywa nie pękła podczas stosunku?

– używać nawilżaczy na bazie wody; usuwać powietrze z końcówki prezerwatywy; nie używać prezerwatywy powtórnie; właściwie nakładać prezerwatywę i ostrożnie ją zdejmować; nie używać prezerwatyw przeterminowanych; wyglądać prezerwatywę po jej nałożeniu; ostrożnie otwierać opakowanie; przechowywać prezerwatywy w chłodnym i ciemnym miejscu.

24. Co zrobić, jeżeli prezerwatywa pęknie?

– natychmiast wyjąć członka z pochwy; kobieta powinna jak najszybciej umyć się i oddać mocz; użyć innej prezerwatywy; jeżeli to możliwe zastosować środek plemnikobójczy.

Rozdział 4

25. Podaj przykłady dyskryminacji.

– odmowa przyjęcia do pracy z powodu odmienności religijnej lub kulturowej; niższe zarobki kobiet wykonujących taką samą pracę jak mężczyźni; osobie seropozytywnej zakazuje się pływania w basenie publicznym lub powszechnie dostępnym akwenuie.

26. Podaj dwa powody, dla których należy okazywać zrozumienie osobom z HIV/AIDS.

– bardzo często są to osoby młode; nie stanowią zagrożenia; ich cierpienie jest jeszcze większe, jeśli są izolowane; należy myśleć o innych, a nie tylko o sobie; to bardzo bolesna, przewlekła, śmiertelna choroba; ludzie żyjących z HIV/AIDS bardzo często opuszcza rodzina i przyjaciele.

27. Podaj cztery sposoby okazania zrozumienia i wsparcia osobie żyjącej z HIV/AIDS.

– napisanie listu; wspólne spożywanie posiłków; sprzątanie mieszkania; obejmowanie; wysłuchanie tego, co ma do powiedzenia; drobny podarunek; udzielenie pomocy członkom jej rodziny; znalezienie innych osób, które mogą jej udzielić wsparcia; dostarczanie lekarstw; wspólne przeżywanie emocji; przekonanie jej, żeby się nie obwiniła za to, co się stało; okazywanie przyjaźni; uczestniczenie we wspólnych grach; trzymanie za rękę; rozmawianie o przyszłości.

28. Co można zrobić dla osoby chorej na AIDS, która:

a) straciła apetyt?

– zapytać, co i kiedy miałaby ochotę zjeść, jak dużo; wspólnie spożywać posiłki.

b) wymiotuje?

– przygotowywać małe, niskotłuszczowe posiłki; zachęcać do przyjmowania płynów; poradzić, żeby nie jadła, kiedy czuje, że jest jej niedobrze.

c) ma odleżyny?

– często zmieniać pozycję podczas snu; zachęcać do spacerów i siedzenia; myć.

29. Podaj trzy sposoby zapewnienia sobie ochrony przed zakażeniem HIV, kiedy opiekujesz się osobą chorą na AIDS.

– używanie mydła i środków dezynfekujących oraz rękawiczek podczas ręcznego prania poplamionych ubrań i pościeli; mycie rąk w ciepłej wodzie z mydłem po kontakcie z osobą zakażoną; przechowywanie używanych strzykawek i igieł w plastikowym lub metalowym pudełku; mycie termometru wodą z mydłem; zaklejenie plastrem skaleczonych miejsc; czyszczenie łazienki środkami do dezynfekcji; mycie naczyń w gorącej wodzie z detergentem.

Uwaga! Jeżeli jesteś chory (na przykład przeziębiony), powinieneś zakładać maseczkę, żeby nie zarazić osoby chorej na AIDS.

30. Podaj trzy sposoby udzielenia osobie chorej na AIDS wsparcia emocjonalnego.

– zapytaj, czego potrzebuje i co możesz dla niej zrobić; okazuj uczucia – bądź szczery i otwarty; zachęcaj, aby dbała o siebie; okazuj wsparcie i chwal, kiedy na to zasługuje; zapytaj, jakiej pomocy oczekuje – mycia, przygotowywania posiłków, sprzątania; zachęcaj do okazywania uczuć, także negatywnych; pamiętaj: jeśli chcesz skutecznie pomagać – zatroszcz się również o siebie, odpocznij, poproś o pomoc.

Sprawdzian umiejętności praktycznych

W lewej kolumnie tabeli podano wskazówki: Prawą kolumnę powinien wypełnić uczeń.

Przykładowe odpowiedzi podano kursywą.

1. Poniżej znajduje się opis sytuacji oraz wskazówki, co powinieneś zrobić. Wypełnij prawą kolumnę tabelki wpisując to, co powiedziałbyś w takiej sytuacji. Pamiętaj: bądź asertywny.

Sytuacja: Twój chłopak/dziewczyna staje się zazdrosny/zazdrosna, gdyż spotykasz się z innymi przyjaciółmi i chce, żebyś spędzał/spędzała z nimi mniej czasu. Nie chcesz stracić przyjaciół i decydujesz się powiedzieć o tym swojemu/swojej chłopakowi/dziewczynie.

1. Opowiedz o swoich uczuciach i wyjaśnij problem.	<i>Jest mi przykro i denerwuję się, kiedy ktoś wywiera na mnie presję, żebym nie widywał/a się z moimi przyjaciółmi.</i>
2. Przedstaw swoją prośbę.	<i>Moi przyjaciele są dla mnie ważni i chciałbym/chciałabym, żebyś i ty się z nimi zaprzyjaźnił/a.</i>
3. Zapytaj swojego chłopaka/dziewczynę, co sądzi o twojej propozycji.	<i>Czy myślisz, że mógłbyś/mogłabyś zrobić to dla mnie?</i>
Reakcja: <i>Myślę, że jestem trochę zazdrosny/zazdrosna, ale spróbuję się zaprzyjaźnić z twoimi przyjaciółmi.</i>	
4. Okaż wdzięczność.	<i>Dziękuję, że mnie zrozumiałas/zrozumiałeś, Chodźmy na spacer.</i>

2. Napisz, co powiedziałbyś/powiedziałabyś, gdybyś się znalazł/a w sytuacji opisanej poniżej. Bądź asertywny/a. Użyj techniki odmowy, odroczenia decyzji i targowania się.

Sytuacja: Jesteś na prywatce z przyjaciółmi, którzy piją piwo i namawiają cię, żebyś też się napił/a. Nie masz ochoty pić piwa i mówisz im o tym. Jednak oni cały czas cię namawiają. Zareaguj w sposób asertywny.

1. Opowiedz o swoich uczuciach i wyjaśnij problem.	<i>Denerwuje mnie, jeżeli mówię komuś, że nie mam ochoty na piwo, a on dalej mnie namawia.</i>
Przyjaciele zmieniają temat. <i>Kiedy się denerwujesz robisz się czerwony/a na twarzy.</i>	
2. Wróć do tematu.	<i>Pozwólcie mi skończyć mówić.</i>
3. Przedstaw prośbę.	<i>Czy moglibyście pogodzić się z tym, że dzisiaj nie mam ochoty na piwo?</i>
4. Zapytaj ich, co sądzą o twojej prośbie.	<i>Zgoda?</i>
Przyjaciele starają się znaleźć jakiś argument. <i>To po co przyszedłeś/przyszłaś, jeżeli nie chcesz pić?</i>	
5. Odmów.	<i>Słuchajcie, nie zamierzam pić i świetnie się bawię.</i>
6. Odroczyć decyzję.	<i>Dobra, pomyślę o tym.</i>
7. Targuj się.	<i>Wiecie co, może byśmy zatańczyli zamiast się sprzeczać.</i>

3. Twój partner/ partnerka nie chce użyć prezerwatywy. W puste miejsca w tabelce wpisz to, co powiedziałbyś/ powiedziałaś w takiej sytuacji. Bądź asertywny/a (zastosuj metodę odmowy, odroczenia oraz „targowania się”).

Sytuacja: Chodzisz z osobą, na której bardzo ci zależy. On/ ona chce się z tobą kochać, ale nie chce użyć prezerwatywy. Ty chcesz się „zabezpieczyć” i masz przy sobie prezerwatywę.

1. Opowiedz o swoich uczuciach i wyjaśnij problem.	<i>Martwi mnie to, że nie zgadzasz się na użycie prezerwatywy, tym bardziej, że mam ją przy sobie.</i>
--	--

Ona/ona stara się zmienić temat. *Słuchaj, nie mów mi, co mam robić.*

2. Wróć do tematu.	<i>Pozwól mi skończyć mówić.</i>
3. Przedstaw prośbę.	<i>Nie próbuję ci mówić, co masz robić. Mówię tylko, że nie będę się kochać bez prezerwatywy.</i>
4. Zapytaj co on/ona o tym sądzi.	<i>Czy zgadzasz się z tym?</i>

Ona/on stara się znaleźć jakiś argument. *Ale to jest niewygodne i tak na pewno pęknie.*

5. Odmów.	<i>Żadnego seksu bez prezerwatywy. Mówię poważnie.</i>
6. Odłóż decyzję.	<i>Wydaje mi się, że będziemy musieli porozmawiać jeszcze raz na ten temat.</i>
7. Targuj się.	<i>W takim razie, co moglibyśmy robić, żebyśmy obydwójce byli usatysfakcjonowani?</i>

4. Poniżej znajduje się lista czynności, jakie należy wykonać, aby właściwie użyć prezerwatywy. Ustaw je we właściwej kolejności.

Czynności	Kolejność
a) Usunąć powietrze z końcówki prezerwatywy chwytając za jej czubek.	3
b) Zsunąć prezerwatywę poprzez zrolowanie.	7
c) Otworzyć opakowanie.	1
d) Trzymając za czubek nałożyć prezerwatywę na penisa. Penis powinien być w stanie wzwodu.	4
e) Wyjąć z opakowania. Rozwinąć prezerwatywę.	2
f) Przytrzymać brzeg prezerwatywy i wyjąć penisa z pochwy.	6
g) Wyrzucić prezerwatywę.	8
h) Wygładzić prezerwatywę i zastosować odpowiedni płyn nawilżający	5

Test sytuacyjny

1. Bartek i Marcin są bliskimi przyjaciółmi, ale mieszkają w różnych miastach. Jednak często się odwiedzają i podczas jednej z takich wizyt Bartek zapytał Marcina, w jaki sposób można uchronić się przed AIDS. Marcin uczy się w szkole o AIDS, ale nie pamięta wszystkiego, o czym mówili w klasie. Nie przyznał się jednak, że pewnych rzeczy nie wie i odpowiedział na pytanie Bartka, myląc się kilkakrotnie. Zaznacz, które z przekazanych przez niego informacji są prawdziwe (P), a które nieprawdziwe (N).

a) Bardzo łatwo można rozpoznać kto jest zakażony, a kto nie i dlatego nie musisz używać prezerwatywy, żeby uniknąć infekcji.	N
b) Wirus HIV znajduje się tylko w niektórych wydzielinach, głównie w spermie, wydzielinie pochwy oraz we krwi. Dlatego zawsze powinienś używać prezerwatywy. Nie wolno również używać tych samych igieł, ani innych ostrych narzędzi, z których korzystał ktoś inny, bo może się na nich znajdować zakażona krew.	P
c) Uważaj na komary i inne owady, ponieważ ich ukąszenie może spowodować zakażenie się wirusem HIV.	N
d) Skutecznym sposobem uniknięcia zakażenia jest odłożenie decyzji o rozpoczęciu współżycia seksualnego do chwili, kiedy będziesz wystarczająco dorosły, aby podejmować odpowiedzialne decyzje.	P
e) Test na obecność wirusa HIV to jedyny sposób dowiedzenia się czy jest się zakażonym, czy nie.	P

2. Dorota i Michał zdecydowali się na stosunek seksualny. Obydwoje mieli wcześniej innych partnerów seksualnych i nie używali prezerwatyw, ale są przekonani, że żaden z ich poprzednich partnerów nie był zakażony. Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe (P), a które fałszywe (F).

a) Jeżeli będą się kochać, to i tak nic im nie grozi, bo wirusem można się zakazić tylko od osoby, chorej na AIDS.	N
b) Jeżeli zdecydują się na stosunek, Michał za każdym razem powinien używać prezerwatywy.	P
c) Gdyby któryś z ich poprzednich partnerów był zakażony z pewnością wiedzieliby o tym.	N
d) Nie grozi im zakażenie, jeśli zdecydują się na seks oralny lub na stosunek analny bez prezerwatywy.	N
e) Lepiej byłoby, gdyby zdecydowali się poczekać z rozpoczęciem wspólnego życia seksualnego do czasu, kiedy obydwie poddadzą się testom.	P

3. Rozmawiasz z trójką swoich przyjaciół. Dyskutujecie o typowych argumentach, jakich używają znajomi, żeby nakłonić was do rozpoczęcia współżycia seksualnego. Zastanawiacie się, w jaki sposób odrzucić ich propozycje. Co byś odpowiedział/szysząc takie argumenty?

- „Wszyscy to robią.”
 „Kupię ci coś ładnego, jeżeli będziesz się ze mną kochać.”
 „Nie musimy się martwić AIDS, nie jestem chory/ chora.”
 „To będzie mój pierwszy raz, więc niemożliwe, żebym był/a zakażony/a.”
 „Albo to zrobimy, albo koniec z nami.”

Nauczyciel powinien sam ocenić poprawność reakcji (patrz: Rozdział 2, ćwiczenie 3).

4. Agnieszka będzie chodzić do twojej szkoły w przyszłym roku. Wszyscy wiedzą o tym, że jest zakażona. Nie jest jeszcze chora na AIDS i bardzo chce się uczyć. Wymień cztery rzeczy, które mógłbyś/mogłabyś zrobić, by poczuła się dobrze w nowej klasie.

- Będę jej towarzyszyć podczas przerw.
- Pójdę po nią do domu i wspólnie przyjdziemy na lekcję.
- Będziemy razem jeździć do szkoły i z niej wracać.
- Poproszę, żeby siedziała ze mną w ławce.
- Będziemy razem pracować podczas lekcji.
- Namówię innych uczniów, żeby udzielali jej wsparcia.

5. Twój najlepszy przyjaciel/ przyjaciółka jest przeciwnikiem/przeciwniczką używania prezerwatyw. Za każdym razem, kiedy o tym rozmawiacie, ma coś negatywnego do powiedzenia na ten temat. Decydujesz, że za każdym razem, gdy on/ ona powie coś takiego, ty przedstawisz jakiś argument przemawiający za stosowaniem prezerwatyw.

Co odpowiesz przyjacielowi na poniższe argumenty:

- „Prezerwatywy za dużo kosztują”.
- „Bardzo trudno je dostać”.
- „Prezerwatywy pękają. Więc po co ich używać?”.
- „Prezerwatywy są niewygodne”.
- „Prezerwatywy psują nastrój”.

Nauczyciel powinien samodzielnie ocenić poprawność komentarzy pozytywnych (patrz: Rozdział 3, ćwiczenie 2 dotyczące pozytywnych uwag na temat prezerwatyw).

Tematy w szkoleniu dla nauczycieli

9

Będiesz brał/a udział w szkoleniu dla nauczycieli dotyczącym HIV/AIDS i innych chorób przenoszonych drogą płciową. Rezultaty tego testu posłużą do zaprojektowania programu szkolenia. Dziękujemy za współpracę.

Przeczytaj każde stwierdzenie i zaznacz odpowiedź w jednym z trzech okienek.

Wiedza na temat HIV i AIDS

Stwierdzenie	Prawda	Nie wiem	Fałsz
1. Wiele osób zakażonych HIV może wyglądać i czuć się zdrowo.			
2. AIDS jest chorobą uleczalną.			
3. Mężczyźni zakażeni HIV mogą zainfekować innych poprzez swoje nasienie.			
4. Osoby zakażone HIV mogą zakażać innych przez swoją krew.			
5. Matka może zakazić HIV swoje nienarodzone dziecko.			
6. Można zmniejszyć ryzyko zakażenia HIV używając prezerwatyw podczas każdego stosunku seksualnego.			
7. Ukąszenie owada, np. komara grozi zakażeniem wirusem HIV.			
8. Wirusem HIV może zakazić się osoba oddająca krew.			
9. Osoby, które utrzymują kontakty seksualne tylko ze zdrowo wyglądającymi partnerami, nie są narażone na zakażenie HIV.			
10. Można być zakażonym HIV i nie zdawać sobie z tego sprawy.			

Uwaga: Test jest anonimowy. Proszę odpowiadać na pytania szczerze i bez obaw.

Wyniki:

Za każdą poprawną odpowiedź przyznawany jest jeden punkt. Za odpowiedź błędną lub odpowiedź „nie wiem” – zero punktów.

Klucz odpowiedzi:

Prawda – 1, 3, 4, 5, 6, 10

Fałsz – 2, 7, 8, 9

Analiza poszczególnych odpowiedzi powinna posłużyć jako pomoc w zaprojektowaniu szkolenia.

Stosunek do osób żyjących z HIV/AIDS

Stwierdzenie	Zgadzam się	Nie jestem pewien/pewna	Nie zgadzam się
1. Nie mam nic przeciwko temu, żeby w mojej klasie znajdował się uczeń zakażony HIV.			
2. Uczeń zakażony HIV powinien mieć możliwość wspólnego z innymi spożywania drugiego śniadania w szkole.			
3. Unikalbym/ unikałabym ucznia, w którego rodzinie jest osoba zakażona HIV.			
4. Zgodziłbym/ zgodziłabym się współpracować z nauczycielem, który jest zakażony HIV.			
5. Uczniowie zakażeni HIV powinni być izolowani od innych uczniów.			
6. Uczniowie zakażeni HIV nie powinni grać w gry sportowe z innymi uczniami.			
7. Nie czułbym/ czułabym się komfortowo, gdybym musiał/ musiała pomagać uczniowi zakażonemu HIV.			
8. Osobom chorym na AIDS powinno się zakazać pracy w miejscach, gdzie przetwarza się lub serwuje jedzenie.			
9. Gdybym podejrzewał/ podejrzewała, że któryś z nauczycieli jest zakażony HIV, obawiałbym/ obawiałabym się podać mu rękę.			
10. Nie bałabym się objąć przyjaciela chorego na AIDS.			

Wyniki:

Dodaj punkty. Im wyższy wynik, tym większa akceptacja dla osób zakażonych HIV, lub chorych na AIDS. Im niższy wynik, tym stopień akceptacji mniejszy (wynik minimalny – 10 punktów; wynik maksymalny – 50 punktów).

Dla stwierdzeń 1, 2, 4, 10

Zgadzam się = 5 punktów

Nie jestem pewien/ pewna = 3 punkty

Nie zgadzam się = 1 punkt

Dla stwierdzeń 3, 5, 6, 7, 8, 9

Zgadzam się = 1 punkt

Nie jestem pewny/pewna = 3 punkty

Nie zgadzam się = 5 punktów

Odczucia związane z nauczaniem drażliwych tematów

Jak byś się czuł/a dyskutując z uczniami na następujące tematy?

Temat	Pewnie	Raczej niepewnie	Zażenowany/a
1. Sposoby zakażenia HIV.			
2. Stosunek seksualny.			
3. AIDS.			
4. Używanie prezerwatyw.			
5. Wczesna inicjacja seksualna.			
6. Męskie narządy płciowe.			
7. Żeńskie narządy płciowe.			
8. Dożylne przyjmowanie narkotyków.			
9. Różne zachowania seksualne.			
10. Tolerancja wobec osób chorych na AIDS.			

Wyniki:

Im wyższy wynik, tym pewniej czuje się nauczyciel omawiając wymienione tematy. Im niższy wynik, tym bardziej może być skrępowany. Poniższa skala pokazuje jak przyznawać punkty (wynik minimalny – 10 punktów; wynik maksymalny – 50 punktów).

Pewnie = 5 punktów

Raczej niepewnie = 3 punkty

Zażenowany/zażenowana = 1 punkt

10

Plan trzydniowego szkolenia dla nauczycieli

Trzydniowe szkolenie dla nauczycieli dotyczące HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową oraz zagadnień z tym związanych

Dzień 1	A. Otwarcie. B. Przedstawienie krajowej sytuacji epidemiologicznej w zakresie HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową. ● Dane dotyczące liczby zakażonych HIV i chorych na AIDS; dane dla poszczególnych grup wiekowych i płci. ● Dane dotyczące liczby osób chorych na choroby przenoszone drogą płciową; dane dla poszczególnych grup wiekowych i płci. ● Prezentacja programów prewencyjnych. C. Rozprzestrzenianie się HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową oraz metody zapobiegania zakażeniu. ● Prezentacja. ● Pytania/ odpowiedzi. D. Młodzi ludzie i seksualność. ● Wiek, w jakim dochodzi do inicjacji seksualnej. ● Zmieniające się wzorce kulturowe dotyczące związków małżeńskich i relacji seksualnych. ● Choroby przenoszone drogą płciową i ciąża wśród nastolatków. E. Postawy dorosłych dotyczące seksualności nastolatków. ● Postawa rodziców. ● Postawa nauczycieli. ● Edukacja seksualna w szkołach (metody antykoncepcji, ochrona przed chorobami przenoszonymi drogą płciową). F. Postawa nauczycieli wobec HIV/AIDS. ● Stosunek do osób z HIV/AIDS. ● Seropozytywni nauczyciele i uczniowie w szkole. G. Prezentacja poprzedzających szkolenie wyników testów dla nauczycieli. H. Metody nauczania o HIV/ AIDS i chorobach przenoszonych drogą płciową.
Dzień 2	A. Wprowadzenie. ● Ćwiczenia wprowadzające. B. Prezentacja głównych elementów programu. ● Cele programowe. ● Tematyka programu. ● Cztery rozdziały. C. Podręcznik dla nauczycieli. ● Prezentacja części 1/ Informacje wstępne. ● Prezentacja części 2/ Instrukcje do ćwiczeń. D. Podstawowe informacje dotyczące HIV/ AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową (Rozdział 1). ● Prezentacja rozdziału. ● Objaśnienie i demonstracja ćwiczeń z rozdziału 1. E. Odpowiedzialne postępowanie: Dlaczego i jak uniknąć wczesnej inicjacji seksualnej? (Rozdział 2) ● Prezentacja rozdziału. ● Objaśnienie i demonstracja ćwiczeń z rozdziału 2. F. Zaangażowanie liderów grup rówieśniczych. ● Rola lidera zespołu rówieśniczego i metody jego wyboru. ● Cele programu szkoleniowego dla liderów. ● Prezentacja materiałów dla liderów.
Dzień 3	A. Przypomnienie tematów z dnia poprzedniego. ● Krótkie omówienie tematów z dnia poprzedniego. ● Pytania. B. Odpowiedzialne zachowanie: Seks z „zabezpieczeniem” (Rozdział 3). ● Prezentacja rozdziału. ● Objaśnienie i demonstracja ćwiczeń z rozdziału 3. C. Zaangażowanie rodziców w realizację programu. ● Po co angażować rodziców w realizację programu? ● Prezentacja materiałów dla rodziców. ● Jak odpowiadać na pytania rodziców? D. Opieka i wsparcie dla osób żyjących z HIV lub AIDS. (Rozdział 4) ● Prezentacja rozdziału. ● Objaśnienie i demonstracja ćwiczeń z rozdziału 4. E. Ocena pracy i postępów uczniów. ● Dlaczego ocenianie jest potrzebne? ● Testy dla uczniów. F. Jak postępować z uczniami, którzy mają problemy związane z HIV, AIDS i chorobami przenoszonymi drogą płciową (STD)?

Ocena szkolenia przez nauczycieli

11

1. Proszę ocenić jakość prezentacji tematów szkolenia, w którym Pan/i uczestniczył/a.

Temat	Doskonała	Satysfakcjonująca	Niska
1. Dyskusja na drażliwe tematy.			
2. Ćwiczenia w rozdziale 1.			
3. Ćwiczenia w rozdziale 2.			
4. Ćwiczenia w rozdziale 3.			
5. Ćwiczenia w rozdziale 4.			
6. Prezentacja poradnika dla nauczycieli.			
7. Wyjaśnienie roli liderów grup rówieśniczych.			
8. Wyjaśnienie roli rodziców w realizacji programu.			
9. Prezentacja części poświęconej ocenie uczniów.			

Pani/ Pana ocena pomoże nam dokonać takich zmian, które spowodują, że kolejne szkolenia będą efektywniejsze i bardziej interesujące. Ankieta jest anonimowa. Dziękujemy za współpracę.

2. Proszę ocenić jakość następujących elementów szkolenia:

Element szkolenia	Doskonała	Satysfakcjonująca	Niska
1. Sesje „aktywnego uczestnictwa”.			
2. Odgrywanie scenek.			
3. Demonstracje.			
4. Przygotowanie osób prowadzących.			

3. Co w szkoleniu było dla Pani/Pana najbardziej przydatne?

4. Co w szkoleniu było dla Pani/Pana najmniej przydatne?

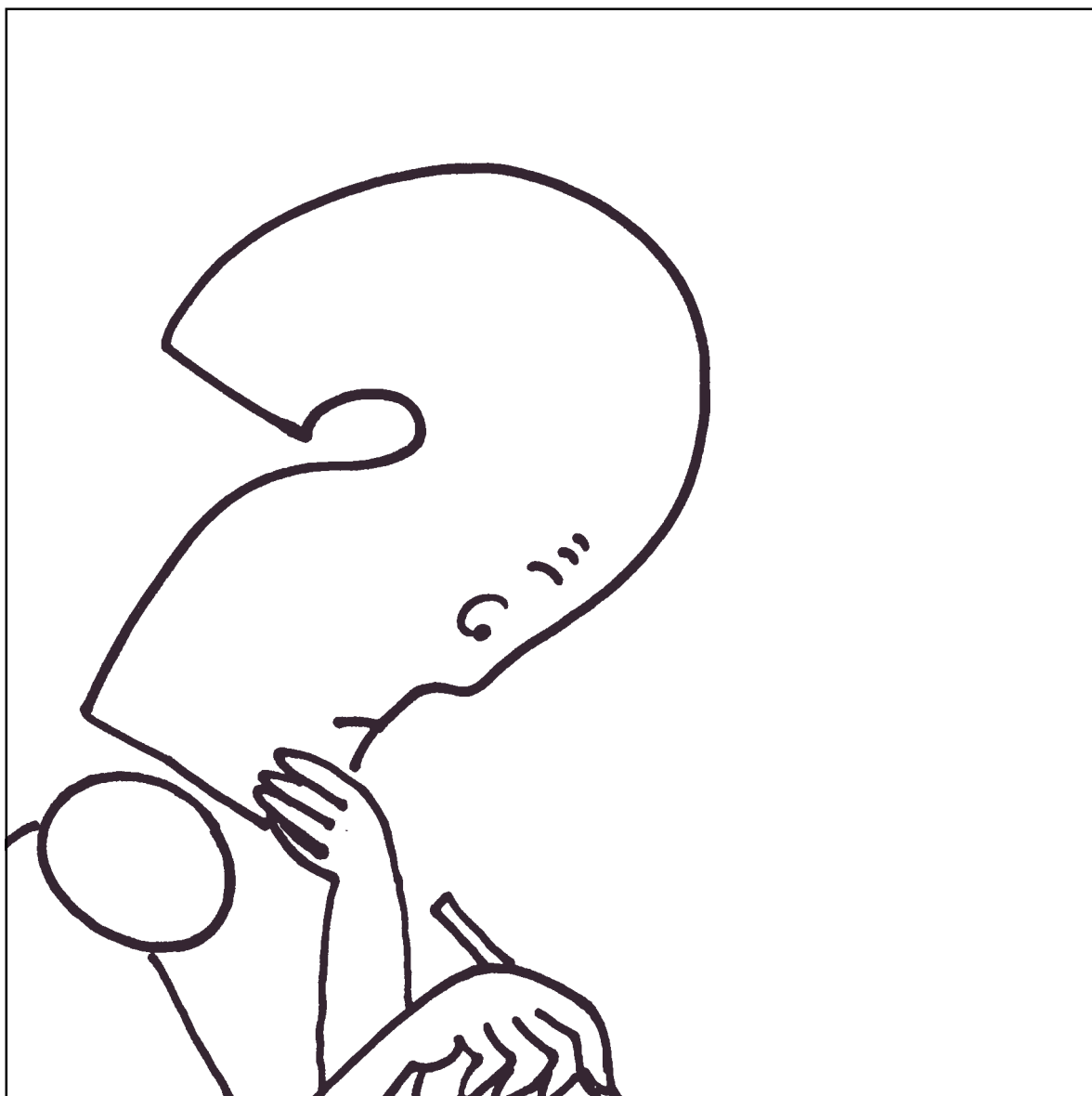
5. Jakie jeszcze tematy powinny zostać poruszone?

6. Które tematy powinny zostać omówione w sposób bardziej szczegółowy?

7. Pani/Pana uwagi na temat szkolenia. Co należy zmienić?

C

Instrumenty oceny programu

Modelowy test wstępny i końcowy

Instrukcja dla nauczycieli

1. Powiedz uczniom, że poniższy test ma za zadanie sprawdzenie poziomu wiedzy każdego z nich i dlatego bardzo ważne jest, aby wypełnili go samodzielnie.
2. Rozdaj uczniom testy i poproś, aby nie zaczęli ich czytać, dopóki nie wysłuchają instrukcji.
3. Przypomnij uczniom, że test jest anonimowy i nie powinni go podpisywać. Zaznacz, że wszystkie informacje mają charakter poufny (odpowiedzi nie zostaną nikomu udostępnione). Będą miały do nich dostęp jedynie osoby dokonujące oceny programu.
4. Powiedz uczniom, że test nie będzie oceniany.
5. Przeczytaj instrukcję na głos.
6. Powiedz uczniom, że nie będziesz chodzić po klasie w trakcie, gdy oni będą odpowiadać na pytania, aby zagwarantować im prywatność.
7. Zapytaj uczniów, czy mają jakieś uwagi lub pytania dotyczące testu. Odpowiedz na pytania i poproś uczniów, aby przystąpili do pracy.
8. Ważne jest, aby podać właściwe odpowiedzi i omówić je z uczniami jak najszybciej po zebraniu kwestionariuszy.

Instrukcja dla uczniów

1. Autorzy testu chcą się zorientować, co wiesz na temat zapobiegania zakażeniu HIV i jakie masz w tym zakresie umiejętności praktyczne. Interesuje ich także twoja postawa i zachowanie w sytuacjach niosących zagrożenie. Uzyskane informacje posłużą do podniesienia jakości programu edukacyjnego dotyczącego HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową.
2. Bardzo ważne jest, abyś odpowiedział/a na wszystkie pytania tak, by uzyskane informacje były kompletne.
3. Twoje odpowiedzi mają charakter poufny. Nikt się nie dowie, jakiego rodzaju informacji udzieliłeś/udzieliłaś.
4. Po podaniu odpowiedzi nie podpisuj kwestionariusza. Odpowiedzi zostaną przeanalizowane pod kątem twojej przynależności do danej grupy wiekowej.
5. Dziękujemy za współpracę.

Wiek:	Płeć:	Data:
-------	-------	-------

Co wiesz o HIV, AIDS i chorobach przenoszonych drogą płciową?

Instrukcja: Przeczytaj poniższe stwierdzenia. Obok każdego z nich zaznacz odpowiedź w jednym z trzech okienek.

Stwierdzenie	Prawda	Nie wiem	Fałsz
1. Choroby przenoszone drogą płciową są uleczalne, ale nie ma lekarstwa na AIDS.			
2. Osoby zakażone HIV można rozpoznać po wyglądzie.			
3. Wirus HIV przenosi się przez spermę, wydzielinę pochwy oraz krew.			
4. HIV można się zakażać, gdy tylko raz odbędzie się stosunek bez prezerwatywy.			
5. Możesz zakażać się HIV obejmując lub dotykając osobę zakażoną HIV lub chorą na AIDS.			
6. HIV można się zakażać oddając krew.			
7. Im więcej partnerów seksualnych, tym większe prawdopodobieństwo zakażenia HIV lub chorobą przenoszoną drogą płciową.			
8. Osoby, które utrzymują stosunki seksualne tylko ze zdrowo wyglądającymi partnerami, nie są narażone na ryzyko zakażenia HIV.			
9. Istnieją leki, dzięki którym można przedłużyć życie osoby chorej na AIDS.			
10. Aby uniknąć zakażenia HIV, chorobami przenoszonymi drogą płciową oraz niechcianej ciąży należy odroczyć decyzję o rozpoczęciu współżycia seksualnego.			
11. Osoba asertywna stawia na swoim dominując nad innymi ludźmi.			
12. Jeżeli ktoś namawia cię do zrobienia czegoś, na co nie masz ochoty, powinieneś odmówić, targować się lub odroczyć decyzję.			
13. Prezerwatywy znacznie zmniejszają ryzyko zakażenia HIV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową, jeżeli są prawidłowo używane podczas każdego stosunku seksualnego.			
14. Tej samej prezerwatywy można bezpiecznie używać więcej niż jeden raz.			
15. „Nie ma seksu bez prezerwatywy” to dobra zasada, pozwalająca uchronić się przed HIV i chorobami przenoszonymi drogą płciową.			
16. Przed użyciem należy przechowywać prezerwatywy w ciepłym i wilgotnym miejscu.			
17. Zabranianie uczęszczania do szkoły osobie zakażonej HIV to przykład dyskryminacji.			
18. Można zakażać się HIV mieszkając w tym samym domu, co osoba zakażona HIV lub chora na AIDS.			
19. Osoba chora na AIDS, która poci się, wymiotuje lub ma biegunkę wymaga dodatkowych posiłków.			

Wyniki:

Każda poprawna odpowiedź to jeden punkt.

● Jeżeli stwierdzenie jest nieprawdziwe, uczeń otrzymuje punkt za wybranie odpowiedzi „fałsz”.

● Jeżeli stwierdzenie jest prawdziwe, uczeń otrzymuje jeden punkt za wybranie odpowiedzi „prawda”.

● Odpowiedź „nie wiem” oznacza brak punktu, ale powinno się zaznaczyć ilość tych odpowiedzi dla każdego stwierdzenia.

Należy policzyć procent odpowiedzi właściwych, błędnych oraz „nie wiem”. Porównanie tych wyników z wynikami grupy kontrolnej pozwoli ocenić, czy cele programowe zostały zrealizowane.

Klucz odpowiedzi:

Prawda: 1, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 17

Fałsz: 2, 5, 6, 8, 11, 14, 16, 18, 19

Twoja postawa i zachowania

Instrukcja: Przeczytaj każde stwierdzenie, Zakreśl Z, jeżeli się z nim zgadzasz, NP – jeżeli nie jesteś pewna/y lub NZ – jeżeli się nie zgadzasz.

	Zgadzam się	Nie jestem pewna/y	Nie zgadzam się
1. Młodzi ludzie powinni uświadomić sobie, że jeżeli nie będą się chronić, mogą zakazić się HIV.	Z	NP	NZ
2. Można sobie pozwolić na seks bez prezerwatywy, ponieważ prawdopodobieństwo zakażenia HIV jest bardzo niewielkie.	Z	NP	NZ
3. Nie ma niczego złego w abstynencji seksualnej.	Z	NP	NZ
4. Stosunek bez prezerwatywy nie jest niebezpieczny, jeżeli młodzi partnerzy dobrze się znają.	Z	NP	NZ
5. Jeżeli ktoś zakłada, że może dojść do zbliżenia seksualnego z partnerem powinien nosić ze sobą prezerwatywę.	Z	NP	NZ
6. Młoda osoba może czasem wstrzyknąć sobie narkotyk bez obawy, że zakazi się HIV.	Z	NP	NZ
7. Nie mam nic przeciwko temu, żeby w mojej klasie uczył się ktoś zakażony HIV.	Z	NP	NZ
8. Osobom chorym na AIDS powinno się zakazać mieszkania w pobliżu innych ludzi.	Z	NP	NZ
9. Nie mam nic przeciwko obejmowaniu i przytulaniu bliskiego przyjaciela, który choruje na AIDS.	Z	NP	NZ
10. Powiedzenie „nie” przyjaciołom, którzy namawiają mnie do zrobienia tego, czego nie chcę zrobić, jest w porządku.	Z	NP	NZ
11. Jeżeli twój chłopak/ twoja dziewczyna namawia cię na seks, lepiej ustąpić niż stracić go/ją.	Z	NP	NZ

Wyniki + klucz odpowiedzi

Postawa	Stwierdzenie	Klucz odpowiedzi
Presja rówieśnicza	10	Z=3, NP=2, NZ=1
Abstynencja seksualna/ odroczenie decyzji o rozpoczęciu współżycia seksualnego	3 11	Z=3, NP=2, NZ=1 Z=1, NP=2, NZ=3
Prezerwatywy	4 5	Z=1, NP=2, NZ=3 Z=3, NP=2, NZ=1
Narkotyki	6	Z=1, NP=2, NZ=3
Strach przed zakażeniem się wirusem HIV	1 2	Z=3, NP=2, NZ=1 Z=1, NP=2, NZ=3
Osoby chore na AIDS	7 8	Z=3, NP=2, NZ=1 Z=1, NP=2, NZ=3
Opieka nad osobą chorą na AIDS	9	Z=3, NP=2, NZ=1

Wyższy wynik odzwierciedla postawę pozytywną.

Wyniki testu zostaną przeanalizowane i porównane z wynikami uzyskanymi w grupie kontrolnej.

Twoje umiejętności

Instrukcja: Wyobraź sobie, że znalazłeś/znalazłaś się w każdej z poniżej opisanych sytuacji. Zakreśl jedną z trzech odpowiedzi, w zależności od tego, jak byś się w tych sytuacjach czuł/a: bardzo pewnie, niezbyt pewnie, bardzo niepewnie.

1. Bardzo zależy ci na twoim chłopaku/twojej dziewczynie. On/ona chce się z tobą kochać, ale ty tego nie chcesz. Stanowczo odrzucasz propozycję, jednocześnie sugerując kontynuowanie bliskiej przyjaźni. Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
2. Chodzicie ze sobą i współżycie ze sobą nie używając prezerwatyw. Dowiedziałeś/dowiedziałaś się, że stosowanie prezerwatyw chroni przed zakażeniem HIV. Twój partner/twoja partnerka jest przeciwna stosowaniu prezerwatyw. Ty nie chcesz kochać się bez prezerwatyw i odmawiasz dalszych kontaktów seksualnych. Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
3. Kupiłeś/kupiłaś prezerwatywy, żebyście obydwoje z partnerką/partnerem mogli się „zabezpieczyć”. Chcecie używać prezerwatyw. Czy jesteś pewny/a, że podjęliście właściwą decyzję?	Tak	Nie wiem	Nie

Wyniki:

Im wyższy wynik, tym większe umiejętności.

Sytuacje dotyczą: umiejętności odmawiania (sytuacja 1 i 2) oraz używania prezerwatyw (sytuacja 3). Można również potraktować wyniki ogólnie i porównać je z wynikami uzyskanymi w grupie kontrolnej.

Klucz odpowiedzi:

Tak = 3 punkty

Nie wiem = 2 punkty

Nie = 1 punkt

Twoje intencje

Instrukcja: Przeczytaj każde stwierdzenie i zakresł odpowiedź, która odpowiada twoim intencjom.

W ciągu najbliższych sześciu miesięcy...

1	a) Nie zamierzam przyjmować dożylnie narkotyków. b) Możliwe, że będę przyjmować dożylnie narkotyki.
2	a) Nie zamierzam odbyć żadnego stosunku seksualnego. b) Być może odbędę stosunek seksualny. c) Być może odbędę stosunek seksualny z dwiema lub więcej osobami.

Jeżeli zakresliłeś/ zakresliłaś odpowiedź B lub C w punkcie 2, zakresł jedną z odpowiedzi w poniższej tabelce.

3	a) Będę używać prezerwatyw. b) Raczej nie będę używać prezerwatyw. c) Nie zgodzę się na stosunek seksualny bez prezerwatywy.
----------	---

Wyniki:

Policz, jaki procent uczniów wybrał każdą z odpowiedzi. Wyższy wynik odzwierciedla bardziej odpowiedzialne intencje.

W porównaniu z wynikami grupy kontrolnej skuteczny program edukacyjny powinien przyczynić się do ukształtowania bardziej odpowiedzialnej postawy i „bezpieczniejszych” zachowań.

Pytanie 1: A=2, B=0

Pytanie 2: A=2, B=0, C=0

Pytanie 3: A=1, B=0, C=1

Dodatkowe pytania do testu wstępnego i końcowego

2 INSTRUMENTY
OCENY
PROGRAMU

Co wiesz o HIV, AIDS i chorobach przenoszonych drogą płciową?

Stwierdzenia	Prawda = P Nieprawda = N
1. Osoby chore na AIDS umierają z powodu groźnych chorób.	P
2. Rzeżączka to choroba przenoszona drogą płciową.	P
3. Zakażona matka może przekazać HIV swojemu nienarodzonemu dziecku.	P
4. Możesz się zakazić HIV używając wspólnie z innymi osobami niewysterylizowanych igieł do wstrzykiwania narkotyków, do robienia tatuażu, przekłuwania uszu lub nosa.	P
5. Możesz zakazić się HIV pijąc z tej samej szklanki, z której piła osoba chora na AIDS.	N
6. Możesz zakazić się HIV jedząc posiłek przygotowany przez osobę zakażoną lub chorą na AIDS.	N
7. Jedną z metod „zabezpieczenia” się przed zakażeniem HIV lub chorobą przenoszoną drogą płciową jest abstynencja seksualna.	P
8. Jedne metody „zabezpieczenia” się przed zakażeniem HIV lub chorobami przenoszonymi drogą płciową są lepsze, inne gorsze.	P
9. Tabletki antykoncepcyjne chronią przed zakażeniem HIV lub chorobą przenoszoną drogą płciową.	N
10. Nie ma sposobu, żeby się dowiedzieć czy jest się zakażonym HIV.	N
11. AIDS można wyleczyć, jeżeli zacznie się przyjmować leki odpowiednio wcześnie.	N
12. Wazelina jest odpowiednim środkiem nawilżającym do stosowania z prezerwatywą.	N
13. Prezerwatywy nawilżane pękają częściej niż nienawilżane.	N
14. Jeżeli prezerwatywa ześlizgnie się z członka w pochwie kobiety, to na pewno ulegnie ona zakażeniu.	N

15. Odbycie tylko jednego stosunku bez prezerwatywy nie jest niebezpieczne.	N
16. Przebywanie z osobami chorymi na AIDS niesie ryzyko zakażenia.	N
17. Powinno się zachęcać osoby chore na AIDS, żeby dbały o siebie.	P
18. Powinno się zachęcać osoby chore na AIDS, aby rozładowywały emocje płacząc i nie bały się okazywać złości.	P
19. Możesz zakazić się HIV używając tych samych co inni igieł i strzykawek do wstrzykiwania narkotyków.	P
20. Możesz zakazić się HIV przecinając skórę niewysterylizowaną brzytwą lub innym ostrym narzędziem, którego używał ktoś inny.	P
21. Możesz zakazić się HIV poprzez korzystanie ze wspólnej deski klozetowej.	N
22. Możesz zakazić się HIV nosząc ubranie, które wcześniej nosił ktoś zakażony.	N
23. Osoba chora na chorobę przenoszoną drogą płciową jest bardziej narażona na zakażenie HIV.	P
24. Istnieją dowody na to, że HIV może być przenoszony przez różne owady.	N
25. Nie ma sposobu, żeby zabić HIV w igłach lub strzykawkach używanych do wstrzykiwania narkotyków.	N
26. Nie ma lekarstwa na HIV/AIDS.	P
27. Tylko osoba chora na AIDS może zakażać wirusem HIV.	N
28. Można uzyskać ujemny wynik testu na HIV i być zakażonym.	P
29. Osoby zakażone HIV są zazwyczaj chude i chorowite.	N
30. Okres od momentu zakażenia się HIV do chwili zachorowania na AIDS może wynosić 10 lub więcej lat.	P
31. Istnieją leki, dzięki którym można przedłużyć życie osoby chorej na AIDS.	P
32. Powodem przeprowadzenia testu na HIV może być troska, żeby nie zakażać innych.	P
33. Podczas testu na HIV poszukuje się we krwi przeciwciał.	P

Twoja postawa

Instrukcja: Przeczytaj każde stwierdzenie i zaznacz Z, jeżeli się z nim zgadzasz, NP- jeżeli nie jesteś pewny/a oraz NZ – jeżeli się nie zgadzasz.

	Zgadzam się	Nie jestem pewny/a	Nie zgadzam się
1. Młodzi ludzie powinni odłożyć decyzję o rozpoczęciu współżycia seksualnego do czasu, gdy dorosną lub zawrą związek małżeński.	Z	NP	NZ
2. Nikt nie powinien czuć się nieswojo, jeżeli zdecyduje się odroczyć decyzję o rozpoczęciu współżycia seksualnego lub jeżeli odmawia odbycia stosunku seksualnego.	Z	NP	NZ
3. Jeżeli podjąłabym/ podjąłbym decyzję o zachowaniu abstynencji seksualnej, nie miałabym/ miałbym kłopotów z jej dotrzymaniem.	Z	NP	NZ
4. Użycie prezerwatywy byłoby dla mnie zbyt krępujące.	Z	NP	NZ
5. Kupienie prezerwatywy byłoby dla mnie zbyt krępujące.	Z	NP	NZ
6. Wspólne korzystanie z ostrych narzędzi (brzytwa, nóż), aby naciąć skórę jest niegroźne, jeżeli robisz to tylko raz lub dwa.	Z	NP	NZ
7. Osobom chorym na AIDS powinno się zabronić wspólnego z innymi spożywania posiłków.	Z	NP	NZ
8. Gdyby w mojej klasie była osoba, w której rodzinie jest ktoś chory na AIDS, unikałbym z nią wszelkich kontaktów.	Z	NP	NZ
9. Osoby chore na AIDS mają to, na co zasłużyły.	Z	NP	NZ
10. Nie miałbym nic przeciwko temu, żeby opiekować się osobą chorą na AIDS.	Z	NP	NZ
11. Uważam, że powinniśmy robić więcej, aby pomagać ludziom chorym na AIDS.	Z	NP	NZ
12. Nie lubię, kiedy moi przyjaciele namawiają mnie do zrobienia czegoś, co jest niebezpieczne.	Z	NP	NZ
13. Wydaje mi się, że przyjmowanie prezentów od obcych jest w porządku.	Z	NP	NZ
14. Gdybym podejrzewał/a, że jestem zakażony/a, poddałbym/ poddałabym się testowi na obecność wirusa HIV.	Z	NP	NZ
15. Gdybym chciał/a, umiałbym/ umiałabym okazywać komuś uczucie inaczej niż przez stosunek seksualny.	Z	NP	NZ
16. Jestem osobą asertywną.	Z	NP	NZ
17. Staram się okazywać wsparcie przyjaciołom, którzy postępują odpowiedzialnie.	Z	NP	NZ
18. Gdybym dożylnie przyjmował/a narkotyki, sterylizowałbym/ sterylizowałabym igłę i strzykawkę za każdym razem.	Z	NP	NZ

Wyniki i klucz odpowiedzi

Im wyższy wynik, tym lepiej należy ocenić postawę ucznia.

Wyniki ogólne i dotyczące każdego zagadnienia będą przeanalizowane w porównaniu z wynikami uzyskanymi w grupie kontrolnej.

Stwierdzenie	Liczba punktów	Stwierdzenie	Liczba punktów
1	Z=3, NP=2, NZ=1	10	Z=3, NP=2, NZ=1
2	Z=3, NP=2, NZ=1	11	Z=3, NP=2, NZ=1
3	Z=3, NP=2, NZ=1	12	Z=3, NP=2, NZ=1
4	Z=1, NP=2, NZ=3	13	Z=1, NP=2, NZ=3
5	Z=1, NP=2, NZ=3	14	Z=3, NP=2, NZ=1
6	Z=1, NP=2, NZ=3	15	Z=3, NP=2, NZ=1
7	Z=1, NP=2, NZ=3	16	Z=3, NP=2, NZ=1
8	Z=1, NP=2, NZ=3	17	Z=3, NP=2, NZ=1
9	Z=1, NP=2, NZ=3	18	Z=3, NP=2, NZ=1

Umiejętności

1. Jesteś na prywatce z przyjaciółmi, którzy piją alkohol. Chcą, żebyś się do nich przyłączył(a) i namawiają cię do tego. Odmawiasz! Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
2. Jest niedzielne popołudnie, a ty masz do zrobienia zaległą pracę domową. Będziesz musiał/a na to poświęcić resztę dnia. Twój najlepszy przyjaciel dzwoni, żeby zaproponować wspólne wyjście do kina. Odmawiasz! Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
3. Spędzasz czas z przyjaciółmi. Jeden z nich przyniósł narkotyki oraz strzykawkę i igłę do ich wstrzyknięcia. Inny przyjaciel przyłącza się do niego i obaj namawiają cię, żebyś też spróbował(a). Zdajesz sobie sprawę, że wspólne korzystanie z tej samej igły i strzykawki jest jednym ze sposobów zakażenia HIV. Odmawiasz! Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
4. Wybierasz się na spacer z chłopakiem/dziewczyną, który wydawał(a) ci się miły i nagle znajdujecie się w jakimś opuszczonym miejscu. Nagle ten chłopak/dziewczyna zaczyna cię dotykać w taki sposób, że zaczynasz się czuć nieswojo i namawiać cię, żebyś się z nim/nią kochał/a. Odmawiasz! Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
5. Chodzisz z chłopakiem/dziewczyną od jakiegoś czasu i zdecydowałeś(aś) się na stosunek seksualny. Pewnego wieczoru, kiedy jesteście sami, decydujecie, że to odpowiedni moment. Masz ze sobą prezerwatywę, bo nie chcesz narażać się na ryzyko zakażenia HIV. Jednak twój chłopak/dziewczyna zdecydowanie się temu sprzeciwia i chce, żebyś kochał(a) się z nim/nią bez „zabezpieczenia”. Odmawiasz! Czy jesteś pewny/a, że postąpiłeś/aś właściwie?	Tak	Nie wiem	Nie
6. Wybrałeś/ wybrałaś w sklepie paczkę prezerwatyw i teraz czekasz w kolejce do kasy. Zauważasz, że kasjerem jest osoba innej niż ty płci. Czy kupując prezerwatywy czujesz się swobodnie?	Tak	Nie wiem	Nie
7. Nie masz pieniędzy na zakup prezerwatyw, ale usłyszałeś/ usłyszałaś, że można je dostać za darmo w lokalnej przychodni. Czy nie odczuwasz skrupowania idąc po nie?	Tak	Nie wiem	Nie

Formularz oceny programu przez nauczycieli

1. Szkoła / dzielnica _____

2. Poziom / klasa _____

3. Liczba uczniów w klasie _____

4. Płeć uczniów _____

5. Płeć nauczyciela _____

Proszę wypełnić poniższy kwestionariusz dotyczący ćwiczenia nr....

Odpowiedz na poniższe pytania wybierając odpowiedź „**Tak**” lub „**Nie**” . Uzupelnij odpowiedź własnymi uwagami i komentarzami.

1. Czy instrukcje dotyczące ćwiczenia były zrozumiałe? Tak/Nie

2. Czy ćwiczenie było odpowiednio dobrane do poziomu i wieku uczniów? Tak/Nie

3. Czy ćwiczenie było napisane właściwym językiem? Tak/Nie

4. Czy rysunki zamieszczone w ćwiczeniu były odpowiednie? Tak/Nie

5. Czy uczniowie wystarczająco zaangażowali się w realizację ćwiczenia? Tak/Nie

6. Czy uczniowie nauczyli się tego, czego powinni? Tak/Nie

7. Czy ćwiczenie nie sprawiało uczniom kłopotów (które elementy były trudne)? Tak/Nie

8. Czy kontrolowanie pracy uczniów sprawiało Ci trudności? Tak/Nie
9. Czy liderzy okazali się pomocni? Tak/Nie
10. Czy podręcznik dla nauczycieli był przydatny podczas realizacji tego ćwiczenia? Tak/Nie
11. Czy podręcznik dla nauczycieli zawierał wszystkie informacje potrzebne do realizacji tego ćwiczenia? Tak/Nie
12. Czy dyskusja na tematy poruszone w tym ćwiczeniu była dla Ciebie kłopotliwa? Tak/Nie
 Jeżeli tak było, to jakie to były tematy?
- _____
- _____
- _____
- _____
13. Uważam, że ćwiczenie byłoby lepsze, gdyby:
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
14. Uważam, że informacje i instrukcje dotyczące tego ćwiczenia zawarte w podręczniku dla nauczycieli powinny zostać zmienione/uzupełnione w następujący sposób:
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
15. Ile czasu trzeba było poświęcić na realizację ćwiczenia? (w minutach) _____

Wywiad z nauczycielem

Uwagi do wywiadu z nauczycielem

1. Każde pytanie powinno zostać zadane w taki sposób, aby nauczyciel miał możliwość dodania swoich uwag i uzasadnienia odpowiedzi.
2. Zaczekaj na odpowiedź, nie próbując wywierać na nauczyciela żadnej presji ani niczego nie podpowiadając.
3. Nawet jeżeli będziesz nagrywać wywiad, zaznacz odpowiedzi i zanotuj kilka słów uzasadnienia, które pozwolą ci właściwie zrozumieć to, co zostało powiedziane.
4. Spisując odpowiedzi z taśmy, zredaguj zdania tak, aby osoba czytająca rozumiała sens wypowiedzi.
5. Pytania dotyczą pracy nauczyciela z jedną klasą. Jeżeli pracuje on z kilkoma klasami, poproś, aby swoje doświadczenia uogólnił.

Formularz wywiadu z nauczycielem

A) Podstawowe informacje

1. Data (dzień/ miesiąc/ rok): _____
2. Szkoła/dzielnica: _____
3. Płeć nauczyciela: kobieta/mężczyzna
4. Płeć uczniów: dziewczęta/chłopcy/grupa mieszana
5. Liczba godzin lekcyjnych: _____
6. Od ilu lat jest nauczycielem? _____
7. Jak długo uczy uczniów tej grupy wiekowej: _____
8. Jak długo uczy tego przedmiotu? _____
9. Czy uczestniczył/a w szkoleniu dotyczącym nauczania o seksualności człowieka lub profilaktyki AIDS, innym niż szkolenie przeprowadzone przed realizacją tego programu edukacyjnego? Tak/Nie
10. Jeżeli tak, jakie to było szkolenie? _____

B) Stosunek nauczyciela do programu

11. Czy chciał(a)by Pani/Pan nauczać o HIV, AIDS i chorobach przenoszonych drogą płciową w przyszłym roku? Tak/ Nie/ Tylko niektórych rzeczy
12. Jeżeli chciał(a)by Pani/Pan nauczać tylko niektórych elementów programu, to których? Rozdział 1/Rozdział 2
Rozdział 3/Rozdział 4

13. Proszę ocenić, co w realizacji programu było dla Pani/Pana najbardziej, a co najmniej krępujące.

	Najbardziej krępujące	Najmniej krępujące
Ćwiczenia w rozdziale 1		
Ćwiczenia w rozdziale 2		
Ćwiczenia w rozdziale 3		
Ćwiczenia w rozdziale 4		
Pomoc liderów		
Zaangażowanie rodziców		
Nauka asertywności		
Nauka używania prezerwatyw		

Inne:

C) Uczniowie

14. Rozpiętość wiekowa uczniów w klasie od _____ do _____ lat.
15. Jaki był poziom trudności ćwiczeń ze względu na umiejętność czytania i rozumienia tekstu przez uczniów? Zbyt wysoki/Odpowiedni/Zbyt niski
16. Jak ocenia Pan/Pani zaangażowanie się uczniów w realizację ćwiczeń? Wysoki/ Przeciętny/ Zbyt niski

D) Rodzice

17. a) Czy dotarły do Pana/Pani pozytywne opinie rodziców na temat programu? Tak/Nie
- b) Jeżeli tak, to ile? _____
- c) Jeżeli tak, to jakie (przykłady)?
- _____
- _____
- _____

18. W jaki sposób namówił/a Pan/Pani rodziców do zaangażowania się w realizację programu?
(proszę zaznaczyć wszystkie zastosowane metody)

Spotkanie z rodzicami	☐
Zadawanie uczniom ćwiczeń do domu	☐
Wywiad z rodzicami lub uczniami	☐
List do rodziców	☐
Ulotka	☐
Wystawa	☐
Inne	☐

E) Liderzy grup rówieśniczych

19. Czy korzystał/a Pan/Pani z pomocy liderów podczas realizacji programu? Tak/Nie
20. Jak długo trwało ich szkolenie? _____ godzin
21. Jak skuteczni w działaniu okazali się liderzy? Bardzo skuteczni/Umiarkowanie skuteczni/Nieskuteczni
22. a) Czy uważa Pani/Pan, że należałoby dokonać jakiś zmian w części programu dotyczącej liderów grup rówieśniczych? Tak/Nie
- b) Jeżeli tak, to jakich?
- _____
- _____
- _____

23. W jakim stopniu liderzy pomagali innym uczniom? Bardzo/W pewnym stopniu/Niewiele/Wcale
24. W jaki sposób liderzy rówieśniczy pomagali w kontrolowaniu klasy? Bardzo/W pewnym stopniu/Niewiele/Wcale

F) Szkolenie dla nauczycieli

25. Jak ocenia Pani/Pan szkolenie dla nauczycieli po zakończeniu realizacji programu? Bardzo dobre/Dobre/Złe/Bardzo złe

26. Jeżeli uważa Pani/Pan, że szkolenie było złe, to dlaczego?

27. Czy szkolenie było wystarczająco długie? Zbyt krótkie/Odpowiednie/Zbyt długie

28. Jak został/a Pan/Pani przygotowany podczas szkolenia do realizacji programu? Bardzo dobrze/Dość dobrze/
Nie dość dobrze/
Szkolenie nie było mi potrzebne

29. Czy ma Pani/Pan dodatkowe uwagi na temat szkolenia? Jakież?

G) Ocena pracy uczniów

30. a) Czy korzystał/a Pan/Pani z testów i innych materiałów, aby ocenić pracę uczniów? Tak/Nie
b) Jeżeli tak, to z jakich?

pytania typu „prawda/fałsz”

☐

pytania otwarte

☐

pytania dotyczące umiejętności

☐

pytania dotyczące różnych sytuacji życiowych

☐

31. Czy uważa Pani/Pan, że należałoby wprowadzić jakieś zmiany w pytaniach testowych? Tak/Nie

32. Jeżeli tak, to jakie?

H) Metody nauczania

33. Czy miał/a Pan/Pani możliwość kopiowania niezbędnych do realizacji ćwiczenia materiałów dla uczniów? Tak/Nie

34. Czy pisał/a Pan/Pani polecenia i prezentował/a inne części ćwiczeń na tablicy? Wszystkie/Większość
Niektóre/Nie

35. Czy czytał/a Pan/Pani ćwiczenia na głos? Wszystkie/większość/niektóre/nie
36. Czy podczas realizacji ćwiczeń uczniowie pracowali w małych grupach? Tak/Nie
37. a) Czy miał/a Pan/Pani trudności z prowadzeniem ćwiczeń? Tak/ Czasem/ Nie
- b) Jeżeli tak, to jakie to były trudności ?

38. Czy ma Pani/Pan jakieś sugestie na temat zmian, jakie należałoby wprowadzić, aby łatwiej było realizować ćwiczenia?

I) Drażliwe tematy

39. a) Czy podczas realizacji programu poruszane były jakieś drażliwe tematy? Tak/Nie
- b) Jeżeli tak, to jakie to były tematy?

40. Czy podręcznik dla nauczycieli okazał się pomocny w omawianiu tych tematów? Tak/Nie
41. Jeżeli nie, to jakiej pomocy w tym względzie oczekuje Pan/Pani od podręcznika dla nauczycieli?

J) Wpływ programu

42. Czy program miał wpływ na Pani/Pana stosunek do problemów związanych z HIV/AIDS? Tak/Nie/Nie wiem
43. Jeżeli tak, to w jakim zakresie?
44. Czy doświadczenia wynikające z realizacji programu spowodują zmiany w stosowanych przez Panią/Pana metodach nauczania? Tak/Nie/Nie wiem
45. Jeżeli tak, co Pani/Pan zmieni?

Scenariusz dla uczniowskiej grupy dyskusyjnej

5 INSTRUMENTY
OCENY
PROGRAMU

A) Podstawowe informacje

1. Data spotkania (dzień/ miesiąc/ rok) _____
2. Szkoła/dzielnica _____
3. Nauczyciel _____
4. Liczba uczniów (płeć) _____

B) Ćwiczenia

1. Powiedzcie co sądzicie o ćwiczeniach, które robiliście podczas realizacji programu dotyczącego HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową? Co wam się podobało, a co nie?

2. Czy pamiętacie cztery etapy asertywnego komunikowania (odmawiania)? Jak te etapy?

3. Jak oceniacie ćwiczenia, podczas których uczyliście się odmawiania?

4. Co sądzicie na temat ćwiczeń dotyczących używania prezerwatyw. Czego się podczas nich nauczyliście?

5. Jak oceniacie ćwiczenia dotyczące dyskryminacji i okazywania zrozumienia osobom zakażonym HIV i chorym na AIDS? Czego się z nich nauczyliście?

6. Co sądzicie o ćwiczeniach, które robiliście w domu z rodzicami (jeżeli byli)?
Czy wtedy po raz pierwszy rozmawialiście na takie tematy z rodzicami i lub innymi członkami rodziny?

7. Czy uważacie, że wasi rodzice dowiedzieli się czegoś o HIV i AIDS podczas realizacji tego programu?

8. Czy były takie ćwiczenia, które szczególnie wam się podobały? Jeżeli tak, to które i dlaczego?

9. a) Czy były takie ćwiczenia, które szczególnie wam się nie podobały? Jeżeli tak, to które i dlaczego?

b) Co można by w nich zmienić, żeby były lepsze?

10. Co sądzicie na temat scenek przedstawionych w ćwiczeniach – czy były odpowiednie?

Czy takie sytuacje mogą się przytrafić wam lub waszym kolegom?

11. Czy ćwiczenia były napisane zrozumiałym językiem?

Czy był zbyt trudny? Czy był zbyt łatwy?

C) Liderzy grup rówieśniczych (jeżeli uczestniczyli w realizacji programu)

1. Co sądzisz o wykorzystaniu liderów podczas realizacji programu?

Czy byli pomocni? Czy pracowali za dużo/ za mało?

2. Czy wybrano właściwe osoby do tej roli?

3. Czy chciał(a)byś być liderem? Dlaczego?

4. Czy zmienił(a)byś coś w pracy liderów?

D) Ocena ogólna

1. Czy myślisz, że teraz umiał(a)byś uchronić się przed zakażeniem HIV lub chorobą przenoszoną drogą płciową (STD)? Jak? A w przyszłości?

2. Czy rozmawiałeś/ rozmawiałaś ze swoimi przyjaciółmi o HIV, AIDS i chorobach przenoszonych drogą płciową? Ze swoim chłopakiem/ dziewczyną? Z przyjaciółmi, którzy nie uczestniczyli w realizacji takiego programu? Z rodzeństwem lub kuzynami? Z młodymi ludźmi z twojego najbliższego otoczenia?

3. Czy jest coś, co chciał(a)byś dodać?

Wywiad z rodzicami

6

INSTRUMENTY
OCENY
PROGRAMU

Tematy wywiadu z rodzicami będą zależały od typu ćwiczeń, jakie rodzice lub inni członkowie rodziny mieli wspólnie z dziećmi zrobić w domu. Z poniższego formularza wybierz te pytania, które wydają ci się odpowiednie.

A) Podstawowe informacje

1. Data spotkania (dzień/ miesiąc/ rok) _____
2. Szkoła/dzielnica _____
3. Płeć rodzica _____
4. Płeć dziecka _____
4. Nazwisko nauczyciela _____

B) Pytania

1. Jakie jest Pana/Pani zdanie na temat uczestnictwa dziecka w realizacji szkolnego programu edukacyjnego dotyczącego HIV/AIDS?

2. Czy widział/a Pan/Pani jakiegokolwiek materiały dydaktyczne wykorzystane w programie? Jakie?

3. Czy uczestniczył/a Pan/Pani w zebraniu rodziców poprzedzającym wprowadzenie programu?

4. Celem programu edukacyjnego dotyczącego HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową jest przekazanie uczniom informacji i nauczenie ich, w jaki sposób chronić się przed zakażeniem HIV i chorobami przenoszonymi drogą płciową. Co Pan/Pani sądzi o zaangażowaniu się rodziców w realizację takiego programu?

5. Czy dziecko próbowało rozmawiać z Panią/Panem o tym programie?

6. Czy Pan/Pani próbował/a rozmawiać z dzieckiem o programie?

7. Czy skorzystał/a Pan/Pani z pytań umieszczonych w zeszycie ćwiczeń?

8. Czy zrobiła Pan/Pani ze swoim dzieckiem jakieś ćwiczenie? Które?

9. Kto robił ćwiczenia z dzieckiem? (matka; ojciec; obydwójce; inni krewni)?

10. Czy inne dzieci włączyły się w robienie ćwiczeń?

11. Ile czasu poświęcał/a Pan/Pani na każde ćwiczenie, które robiliście wspólnie z dzieckiem?

12. Jak ocenia Pan/Pani te ćwiczenia? (język, jakim były napisane; obrazki; zbyt osobiste; zbyt wiele informacji; niejasne...)

13. Czy przed wprowadzeniem programu rozmawiał/a Pan/Pani kiedykolwiek o seksualności ze swoim dzieckiem?

14. Czy przed wprowadzeniem programu rozmawiała Pan/Pani ze swoim dzieckiem o HIV/AIDS i chorobach przenoszonych drogą płciową? Z innymi dziećmi w rodzinie?

15. Czy było to trudne? Dlaczego?

16. Skąd, poza szkołą i domem, dziecko czerpie informacje dotyczące seksualności?

17. Czy zachęcał(a)by Pan/Pani innych rodziców lub opiekunów do zaangażowania się w realizację takiego lub podobnego programu?

18. Czy uważa Pan/Pani, że program miał jakikolwiek wpływ na dziecko (pozytywny lub negatywny)?

19. Czy nauczył/a się Pan/Pani czegoś podczas realizacji programu? Czego?

20. Czy uważa Pan/Pani, że w programie powinno się wprowadzić jakieś zmiany? Czy chciał(a)by Pan/Pani dodać coś jeszcze na temat programu?

Serdecznie dziękujemy za poświęcenie nam swojego czasu, udzielenie odpowiedzi
na powyższe pytania i za wszelkie sugestie.

Wywiad z liderem zespołu rówieśniczego i kwestionariusz dla grupy dyskusyjnej

7 INSTRUMENTY
OCENY
PROGRAMU

Wskazówki dla przeprowadzającego wywiad

1. Wyjaśnij liderom, że celem tego wywiadu jest zebranie informacji na temat szkolenia, w którym uczestniczyli oraz zapisanie własnych doświadczeń, sugestii.
2. Poproś, aby wypełnili kwestionariusz, który otrzymają, zanim zaczną rozmawiać w grupie o swoich doświadczeniach, emocjach.
3. Rozdaj kwestionariusze. Podkreśl, że nie ma obowiązku podpisywania kartek. Pozwól uczestnikom spokojnie i bez pośpiechu odpowiedzieć na pytania.
4. Zadaj pytania z kwestionariusza dla grupy dyskusyjnej i pozwól wszystkim wypowiedzieć się na każdy temat. Jeżeli będzie to konieczne, zadawaj pytania dodatkowe tak, aby uzyskać potrzebne informacje.
5. Jeżeli jest to możliwe, nagraj dyskusję. Jeżeli nie masz takiej możliwości, zanotuj najważniejsze uwagi (pomoże ci to sporządzić sprawozdanie z dyskusji).
6. Podziękuj uczestnikom. Zbierz kwestionariusze.
7. Wynotuj najczęściej powtarzające się uwagi, i przekaz je wraz z kwestionariuszami osobie oceniającej program.

Wywiad z liderem grupy rówieśniczej

A) Podstawowe informacje

1. Data spotkania (dzień/ miesiąc/ rok) _____
2. Szkoła/dzielnica _____
3. Płeć _____
4. Wiek _____

B) Szkolenie dla liderów rówieśniczych

5. Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w szkoleniu dla liderów zespołów rówieśniczych (jeżeli nie, przejdź do punktu C)? Tak/Nie
6. Jaka część szkolenia była dla ciebie najbardziej interesująca? _____

7. a) Czy myślisz, że szkolenie pomogło ci być dobrym liderem grupy? Tak/Nie/Nie wiem
b) Jeżeli tak, to które aspekty szkolenia były najbardziej pomocne?
c) Jeżeli nie, to co mogłoby się okazać pomocne?

8. Oceń następujące aspekty szkolenia zaznaczając jedną z trzech odpowiedzi.

Materiały i podręcznik	Dobre/Wystarczające/Złe
Prowadzenie szkolenia (instruktor)	Dobre/Wystarczające/Złe
Czas poświęcony na szkolenie	Dobre/Wystarczające/Złe
Umiejętności, jakie nabyłeś/nabyłaś podczas szkolenia	Dobre/Wystarczające/Złe

C) Doświadczenie

9. Oceń swoją działalność jako lidera zespołu rówieśniczego, zaznaczając jedną z trzech odpowiedzi

Mój wkład do dyskusji	Dobry/Wystarczający/Zły
Pomoc nauczycielowi	Dobry/Wystarczający/Zły
Słuchanie innych	Dobry/Wystarczający/Zły
Zdolność do wspierania i pomagania innym uczniom	Dobry/Wystarczający/Zły
Umiejętność prezentowania ćwiczeń na tablicy	Dobry/Wystarczający/Zły
Umiejętność czytania ćwiczeń	Dobry/Wystarczający/Zły
Pomoc, jakiej udzielił mi nauczyciel	Dobry/Wystarczający/Zły
Reakcje innych uczniów podczas ćwiczeń	Dobry/Wystarczający/Zły
Reakcje uczniów po zajęciach	Dobry/Wystarczający/Zły

10. a) Czy został(a)byś liderem jeszcze raz, gdyby cię o to poproszono? Tak/Nie/Nie wiem
b) Dlaczego?

Kwestionariusz dla grupy dyskusyjnej

1. Jakie aspekty bycia liderem grupy były dla Ciebie kłopotliwe?

2. Co Ci się podobało?

3. Z czym miałeś/aś największe problemy?

4. Co chciał(a)byś zmienić, gdybyś jeszcze raz miał/a być liderem rówieśniczym?

5. Co zmienił(a)byś w programie kształcenia liderów?

Wywiad z dyrektorem szkoły

Wskazówki dla przeprowadzającego wywiad

Każde pytanie powinno zostać zadane jako pytanie otwarte. Poczekaj na odpowiedź. Korzystaj z podpowiedzi dołączonych do pytań tylko wtedy, gdy dyrektor nie odpowiada lub gdy nie rozumie pytania.

Zapisz odpowiedzi tak, jak zostały powiedziane (np. zaznacz podaną odpowiedź oraz zanotuj najważniejsze kwestie, jeżeli jest to wypowiedź dłuższa). Sporządź notatkę, uzupełniając wypowiedzi tak, aby całość była zrozumiała dla osoby, która będzie ją później czytać.

A) Podstawowe informacje

1. Data spotkania (dzień/ miesiąc/ rok) _____
2. Szkoła/dzielnica _____
3. Płeć _____

B) Ogólna ocena programu

4. Jaka jest Pani/Pana opinia na temat programu? Bardzo dobry/dobry/
odpowiedni/zły/bardzo zły
5. Jak podobał się Pani/Panu pomysł realizacji tego programu w szkole? Bardzo/ średnio/nie bardzo
6. a) Jaka była reakcja społeczności lokalnej (pomijając reakcję rodziców), na wiadomość o realizacji programu? Pozytywna/ negatywna/ nie wiem
b) Kto zareagował negatywnie? Jaka była Pani/Pana reakcja?

7. Co pomogło Pani/Panu we wprowadzeniu programu?

8. Co stanowiło przeszkodę?

9. Czy uważa Pani/Pan, że ten program był potrzebny uczniom?

Tak/Nie/Częściowo

10. Czy chce Pani/Pan, żeby program był realizowany również w przyszłym roku?

Tak, w całości/ Tak, częściowo/Nie

11. Czy były takie elementy programu, które bardzo się Pani/ Panu podobały lub nie podobały?

	Podobało mi się	Nie mam zdania	Nie podobało mi się
Udział liderów w realizacji programu:	☐	☐	☐
Nauka umiejętności praktycznych:	☐	☐	☐
Rozdział dotyczący seksu z „zabezpieczeniem”:	☐	☐	☐
Rozdział dotyczący informacji o HIV/AIDS:	☐	☐	☐
Zaangażowanie rodziców:	☐	☐	☐
Rozdział dotyczący wczesnej inicjacji seksualnej:	☐	☐	☐
Rozdział dotyczący opieki i wsparcia:	☐	☐	☐
Ćwiczenia dla uczniów:	☐	☐	☐

C) Reakcja uczniów

12. a) Czy dotarły do Pani/Pana jakieś uwagi ze strony uczniów na temat programu?

Tak/Nie

b) Jeżeli tak, to czy raczej były pozytywne, czy negatywne?

Pozytywne/Neutralne/Negatywne

D) Szkolenie dla nauczycieli

13. Czy uważa Pani/Pan, że szkolenie dla nauczycieli było przydatne?

Bardzo przydatne/Przydatne/Nieprzydatne

a) Jak „zareagowali” na program nauczyciele?

Większości się podobał
Wielu nie zajęło stanowiska
Większości się nie podobał

b) Czy program można by udoskonalić tak, aby Pani/Pan i Pańscy nauczyciele nie mieli problemów z jego wprowadzaniem i realizacją?

Tak/Nie

c) Jeżeli tak, to w jaki sposób?

14. Co jeszcze chciał(a)by Pan/i dodać na temat programu szkolenia i jego realizacji?

E) Udział rodziców/opiekunów

15. a) Czy dotarły do Pani/Pana jakieś pozytywne uwagi o programie ze strony rodziców?

Tak/Nie

b) Jeżeli tak, to od ilu rodziców?

c) Czego dotyczyły te uwagi?

16. a) Czy dotarły do Pani/Pana jakieś negatywne uwagi o programie ze strony rodziców?

Tak/Nie

b) Jeżeli tak, to od ilu rodziców?

c) Czego dotyczyły te uwagi?

17. a) Czy uważa Pani/Pan, że potrzebne są dodatkowe materiały lub dodatkowa pomoc dla rodziców lub opiekunów?

Tak/Nie

b) Jeżeli tak, to proszę powiedzieć, co jest potrzebne?

F) Podsumowanie

18. a) Czy jakiś nauczyciel sygnalizował Pani/Panu problemy związane z realizacją programu?

Tak/Nie

b) Jeżeli tak, jakie to były problemy?

19. Jaka była ogólna reakcja nauczycieli?

20. Którzy nauczyciele najbardziej popierali program (płeć/wiek)?

21. Jakiego rodzaju pomocy udzieliło Pani/Panu Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu lub administracja państwowa?

22. Czy chciał(a)by Pan/i dodać coś jeszcze?

(Czy były jakieś problemy, o których nie mówiliśmy? Czy było coś, co się Pani/Panu szczególnie podobało lub nie podobało?)